

„Egyben nem szabad megalkudnunk, s az a minőség”

Csonka András évadtervezésről, kortárs zenéről, szimfonikus sorozatokról, Wagner-napokról

Ettől az évtől kezdődően a Művészetek Palotájában is évadtervet készítenek, és számos újdonsággal várják a közönséget. Csonka András, a Műpa produkciós vezérigazgató-helyettese szerint nagyon fontos a tematikus tervezés, akárcsak az, hogy a kortárs zenét jobban megszerettessék a publikummal. Elképzeléseik szerint évente rezidens zenekarok, művészek színesítik majd a kínálatot, s a Szimfonikus felfedezések sorozata is megújult formában kerül színre. A Budapesti Wagner-napok pedig 2014-ben is folytatódhatnak, a kérdés csak az, hogy születik-e új Ring. Csonka András úgy gondolja, ha a komolyzene műfaja tovább akar élni, akkor tudomásul kell venni a megváltozott igényeket.

I Az eddigi műsorszerkesztéshez képest a legnagyobb változást az jelenti, hogy ettől az esztendőől kezdve már nem évre, hanem szezonra tervez a Műpa is, akárcsak a színházak, együttesek. Miért döntöttek emellett a megoldás mellett?

– Régóta gondolkoztunk azon, hogy át kellene állni az évadtervezésre, ennek az egyik oka az, hogy a komolyzenei és az operai világ is szezonban gondolkodik. A művészek, együttesek évadban tervezik meg az életüket. Nekünk azért kellett évben tervezni, mert esztendőre vonatkozóan kaptuk meg a támogatást. Szezonra tervezni nagyobb kockázatot jelent, mert annak bizonyos időszakára még nincs egészen bizonyosan forrásunk.

I A Művészetek Palotája volt az első olyan intézmény, amely több évre előre már tudta, milyen büdzséből gazdálkodhat...

– Kiss Imre annak idején nagyon jó taktikával elérte, hogy megkaptuk a több évre előre szóló kötelezettségvállalás lehetőségét. Ezzel most is rendelkezünk, de azt, hogy pontosan mennyi pénzzel gazdálkodhatunk egy adott pénzügyi évben, nem tudjuk több évre előre. Ennek ellenére tervezni kell, a komolyzenében ugyanis akkor vesznek komolyan egy intézményt, ha több évre tervez előre, és jelen van az ötleteivel. Számunkra is könnyebbé teszi a tervezést az évados gondolkodás, hiszen így olyan bérleteket, sorozatokat is össze tudunk állítani, amelyek az egész szezonon végigvonnak. Ha naptári évben tervezünk, akkor a sorozatokat a hosszú nyári szünet kettészakítja. Az nem az igazi, ha tavasszal elindul valami, és csak össze folytatjuk... Az egy szezonon átívelő programsorozat sokkal több lehetőséget kínál, ráadásul könnyebben hirdethető is. Korábban, amikor csak fél éves programot hirdettünk meg, már a programfüzet megjelenésekor is készen voltunk a szezon második felének komolyzenei programjával. Az egész szezon meghirdetésével most hosszabb ideig vannak forgalomban a jegyeink és bérleteink.

I Nem jelentett ez az átállás problémákat?

– Nem, hiszen mindig hosszabb távra terveztünk. A korábbiakhoz képest annyi a változás, hogy még korábban kell a szerződéseket megkötnünk, ez azonban komolyzenei téren nem okoz nehézséget. A nagyobb gondot a többi műfaj jelentette, mert ott sosem tudtunk kellően hosszú távra előre tervezni. Ezek a műfajok most más ütemezésben, rövidebb távon kerülnek meghirdetésre, így számos lehetőség nyílik meg a számunkra, hiszen ezen a területen sokkal nagyobb flexibilitásra van szükség.

I A befogadott programok nem is kerültek bele a most megjelent műsorfüzetbe.

– Az egész szezont meghirdető programfüzetben valóban nem szerepelnek, az egy-egy évszakra szóló három havi műsorfüzetünkben viszont változatlanul benne lesznek a befogadott programok. Hozzá kell tenni, hogy a nálunk bérletező zenekarok között vannak olyanok, amelyek ismert gondjaik miatt nem is tudnának az általunk megadott határidőre pontos szezonprogramot megadni.

I A Műpa a népzene népszerűsítéséért is sokat tesz, hiszen most egy fesztiválba is bekapcsolódtak.

– Eddig is jelen volt nálunk ez a műfaj, amikor pl. létre jött a Zeneakadémián a népzenei tanszék, akkor „Tanszékfoglaló” címmel rendeztünk a meghatározó népzenei együttesek közreműködésével hagyományteremtő koncertet, melyet minden évben „A népzene ünnepe” címmel megismétlünk újabb résztvevőkkel. A Vujicsicstól kezdve a Muzsikáson át a Tékáig és a Söndörgőig az összes jelentős népzenei együttes fellépett már nálunk önálló koncerten is és változatlanul tervezünk ilyen programokat. Fontos célkitűzése az intézményünknek, hogy a világzene autentikus irányzatát képviseljük, nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is. Az említett fesztivál – Értől az óceánig címmel – ugyan nem a mi kezdeményezés-

A Rádió-, és az Operakórus a Tannhäuser előadásán

sünk, de közös célt szolgál, nevezetesen a hazai népzene és az ebből táplálkozó világzenei irányzatok nemzetközi megismertetését, promotálását.

■ *Ebben az új struktúrában változik az eddig megszokott, szimfonikus zenei körkép?*
– Ez a sorozat tavaly óta Szimfonikus felfedezések címmel kerül színre, és teljesen megváltozott a szerkesztési elve. Korábban a zenekaroktól műsorjavaslatot kértünk, és egy öttagú zsűri válogatta ki a programot, amelyben kortárs daraboknak is szerepelnie kellett. Most a Müpa számára fontossá vált, hogy tematizálni tudja a programjait, és akkor tudja ezt megtenni, ha mi határozzuk meg a műsort, mi kérjük fel a felfedezések sorozatban résztvevő zenekarokat, és mi biztosítjuk számukra a szólistát is. Korábban is fontos szempont volt, hogy az együttesek fiatal szólistákat szerepeltessenek, de nem tudtuk elérni, hogy ne mindig a megszokott arcok jelenjenek meg folya-

matosan... Külföldit pedig senki nem hívott, mert nagyobb gázsit kell neki fizetni. A Művészetek Palotája éppen ezért vállalta mindezt át, és a sorozatban vegyesen hívunk hazai és külföldi fiatal szólistákat. Ezáltal sokkal nagyobb mozgásteret nyerünk, sokkal jobban meg tudunk felelni annak a követelménynek, hogy tematikai ívre fűzzük fel a hangversenyeket. Erre a következő, 2013–14-es szezonban további erőfeszítéseket teszünk. Most a Szimfonikus felfedezések sorozata nyolc koncertből áll, négyet ősszel, négyet tavasszal rendezünk, két külön bérletben.

■ *A zenekarok ezt a programot előadják a székbélyükön is? Korábban ugyanis többen ezt tették.*

– Is-is. Ezek most teljesen Müpa rendezésű hangversenyek lettek, s nem részei az együttesek saját bérleti sorozatának, hanem csak a Müpa-bérletbe tartoznak. Úgy véljük, mindez egy újabb lehetőség a zenekarok-

nak a megmutatkozására. A vidéki együttesek ezt a programot, vagy részleteit egyébként otthon is eljátszhatják. Mi pedig változatlanul számítunk arra, hogy a saját közönségüket is elhozzák a Müpában adott fellépésükre.

■ *Említette egy interjúban, hogy ma már koncerttől koncertre meg kell küzdeniük a közönségért, nem az a helyzet, mint korábban, amikor kitaláltak egy jó programot, és már ez elegendő volt ahhoz, hogy tele legyen a hangversenyterem. Arról beszélt, hogy napjainkban ennél több kell...*

– Igen, az egyik eszköz a szerkesztés tematizálása, hogy a közönségnek olyan kapcsolódásokat, hasonlóságokat mutassunk fel művek, szerzők, előadók között, amelyekre nem gondolnak, és ezáltal érdekessé tegyük egy sorozat összes hangversenyét, s ennek rendeljük alá a sorrendet és az előadók kiválasztását is.. Ez nagyrészt kommunikációs eszköz, arra apellál, hogyha valaki szereti

egyfajta zenét, akkor a hasonlót is szeretni fogja. Ha úgy tudunk koncerteket egymás mellé helyezni, hogy tematikai ívük legyen, akkor bízni lehet abban, a következőre is jegyet váltanak majd, ha az első elnyerte tetszésüket. Ennek a folyamatnak még az elején vagyunk, még sok idő kell ahhoz, hogy valóban működjön. Jelenleg hatékonyan tematizálni csak a hazai együttesekkel tudunk. Újdonság az évad művésze és az évad zenekara cím. Első alkalommal Kocsis Zoltánt és a Liszt Ferenc Kamarazenekart választottuk, de már azt is tudjuk, kik lesznek a következő szezonban és az utána következőben. A sorozatokkal a fókuszba állíthatunk egy-egy művészt, zenekart, emellett a műsort is tematizálni tudjuk, a közönségnek is jó kapaszkodókat adva, miért érdemes mindezt végighallgatni. E téren szeretnénk egészen messzire jutni, de a külföldi zenekarok esetén a legjobb esetben csupán két-három program javaslatból választhatunk, nehéz rábeszélni őket, hogy olyasmit játszanak, ami nincs a turné programján.

I Mindez működbet, csak abhoz jóval többet kell fizetni...

– Igen, de ehhez meg kell várni a jobb időket... Tematikus szerkesztési elképzelésünk több szezonra szól, szeretnénk sorozatokat felépíteni neves külföldi együttesekkel és művészekkel is, a programok közösen kialakítva velük. Egyfajta szezononként változó rezidensi címben gondolkozunk, ami az utóbbi időben jellemző gyakorlat a külföldi koncerttermekben is. Az ilyen rezidens zenekarok vagy művészek több koncertet játszanak az évadban, és speciális megállapodást kötnek az adott hangversenyteremmel. Mi is próbálunk ebbe az irányba menni.

I Mi az amit még tenni lehet, hogy megteljenek a széksorok?

– Jó programok, jó előadók – ez jelenti az alapot. Még mindig az a tapasztalatunk, hogy a közönség igényes, s ha jó hangversenyt kap, akkor megveszi a jegyet. A világsztárok eladásával nincs probléma. A gond akkor kezdődik, amikor kicsit vájtfulübbeknek kínálunk programot. Hiába világhírű valaki, ha itthon nem ismerik...

I A magyar közönség ebből a szempontból is eléggé konzervatív...

– A hazai ízlés valóban ilyen. Ha megjelenik a programban Sosztakovics neve, az legalább 150 jegy mínuszt jelent. Ha kortárs szerzők művei szerepelnek a műsorban, nem is mondom, mennyire csökkenti az

érdeklődést. Miközben ezek gyönyörű zenék. Legutóbb Anne-Sophie Mutter játszott egy kortárs szerzeményt, nagyon jól illeszkedett a műsorába, tetszést is aratott, de ezt csak egy ilyen kvalitású és népszerűségű művész tudja megcsinálni. Ez egyébként nemcsak nálunk probléma, világszerte hasonló a gond, de ott legalább a kistermeket meg lehet tölteni kortárs művekkel. Miközben kortárs zenében a világ élvonalába tartozunk, mégsem találjuk meg ehhez a közönségét. Ehhez szintén építkezési folyamatra van szükség. Kontextusba kell helyezni a modern zenét, és megértetni a közönséggel. Gondolkozunk azon, hogy az ifjúsági nevelési programjainkba is beillesztünk kortárs műveket, a fiatalok ugyanis sokkal kevésbé elutasítóak. Ők ebben bizonyos társadalomkritikus, polgárpukkasztó attitűdöt látnak. Ezt a zenét úgy tekintik, mintha a tömegkultúrával szembe menne, s számukra ez jelenti az alternatív irányzatot. Tavaly ősszel Wrocławban rendeztek egy olyan koncertet, amelyen Penderecki mellett Aphex Twin, az elektronikus zene egyik amerikai apostola muzsikált. Az estet ötezen hallgatták meg, pedig végig nehezen befogadható kortárs zenét játszottak. Ez nálunk elképzelhetetlen, a lengyelek sokkal nyitottabbak a műfajra. De a hazai együttesekre e téren nem lehet panasz, hiszen a Fesztiválzenekar létrehozott például egy kortárs együttest, Kocsis Zoltán is rendszeresen szerepelteti a műsorán a huszadik századi és kortárs repertoárt. De még mindig több kellene ahhoz, hogy a kortárs zene hazai közönsége szélesedjen.

I Akkor még mindig az érdekes műsor szerkesztés a fő irányvonal...

– A klasszikus elven szerkesztett hangversenyek már nem annyira érdekesek a fiatalabb korosztály számára. Szükség van mindenféle hozzáadott elemekre is, ilyen a tánc, a vetítés, a képzőművészet. Az említett Penderecki-koncertet olyan világitással rendezték meg, mintha rocksztár állna a pódium közepén. Hasonló megoldásokon mi is törjük a fejünk. Tervezünk egy klasszikus zenei sorozatot, melyet a fiatal közönségnek próbálunk majd eladni. Itt már arról beszélgettünk a fellépőkkel, hogy kivetítést és rockkoncerten szokásos fényhatásokat fogunk használni. Éppen azért, hogyha a fiatalok eljönnek, elcsodálkozzanak majd azon, hogy ezt lehet így is. A hagyományos koncertlátogató megbotránkozik, a világ azonban efelé halad. Ha bejön egy fiatal a hangversenyterembe, ahol minden szertartásszerűen zajlik, nem fogja azt érezni, hogy

ez az ő közege. Ha a műfajt tovább akarjuk éltetni, tudomásul kell vennünk, hogy megváltoztak az igények. Mindenki zsebében ott van az okostelefon, ma már facebook, twitter és blog bejegyzések alapján válogatnak a programok közül. Furcsa világban élünk, tudni kell, meddig alkalmazkodjunk a fogyasztói szokásokhoz, és mennyire őrizzük a tradíciót. De valamennyire nyitni kell, abban egyetért a szakma. Egyben nem szabad megalkudni, s az a minőség. Nem szabad rosszul megírt crossovereket játszani...

I Internetes közvetítésük mindenestre már van...

– Igen, a Nemzeti Filharmonikusok és a Fesztiválzenekar hangversenyeit élőben közvetítjük. Ezzel próbáljuk felhívni a figyelmet arra, hogy legközelebb itt kellene lenni. Egyre emelkedik egyébként az érdeklődők száma. Még jelentősebb lépés, hogy megállapodtunk az MTVA-val, s a közszolgálati tévében is folyamatosan jelen vagyunk. Reméljük, ez a következő esztendőben is folytatódik! Klasszikus zene, jazz és világzene látható a televízióban s ezek mind minőségi és unikális esték. Ez mindenképpen nagy áttörés.

I Mi a helyzet a Wagner-napokkal, mert olyan szóbeszédet is hallottam, hogy a Wagner-évforduló után befejeződik.

– Nem, erről nincs szó. Nem szeretnénk befejezni, különösen látva a mostani fesztivál sikerét. A közönség nagyon szereti, nemzeti közí visszhangot kiváltó sorozat, kár lenne hát befejezni. 2014-től folytatjuk, olyan kérdések merültek fel csupán, hogy megőrizzük-e ezt a Ringet, vagy készítsünk újat. Az izgalmasabb lenne, de amikor nem látjuk biztosan a pénzügyeinket, túl kockázatos belevágni. A Wagner-repertoárnak is van még olyan darabja, például A bolygó hollandi, ami nem került még színre. A Trisztánt is csak két fesztiválon játszottuk... Jövőre újra lesz Lohengrin és Parsifal, A nürnbergi mesterdalnokokat mutatjuk be, s emellett is akadnak még jócskán tervek.

I Mi lesz a Rádiózenekarral? A jelenlegi helyzetük ugyanis kicsit bizonytalanra teszi a velük való, többéves tervezést...

– Szerintem egy korábbi interjúban is éppen erről beszéltük, sajnos több éve bizonytalan a helyzetük. Remélem, hogy lesznek, mert remekül játszanak. A zenekarnak maradnia kell, nagy hiányt jelentene, ha kiesnének a Wagner-napokból, a Müpa koncert kínálatából és egyáltalán a hazai zenei életből...
R. Zs.